
Državni izpitni center

M 0 9 2 5 1 1 2 3

JESENSKI IZPITNI ROK

ZGODOVINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Petek, 28. avgust 2009

SPLOŠNA MATURA

Izpitna pola 1 – Obča zgodovina**ANTIČNA KULTURNA TRADICIJA**

V izpitni poli je 25 vprašanj, možnih je 60 točk.

1. *Prvo vprašanje:* 1 – Dorci, 2 – Jonci, 3 – Eolci
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva ali enega pa 1 točka.
Drugo vprašanje: Zaradi goratosti so pokrajine med seboj slabo povezane, plemenska ureditev, posamezni krajevni kulturi s posebnim verskimi koledarji in prazniki, različno računanje časa, prepričanje, da velike države niso učinkovite. *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.*
Za dve navedbi 1 točka.
Skupaj 3 točke.
2. Najprej je na griču zgrajeno prebivališče kraljev, okrog so si naredili bivališča trgovci in obrtniki. K mestu je spadalo tudi okoliško kmečko prebivalstvo. (1 točka)
Veliko polis je nastalo tudi z združevanjem manjših naselij. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
3. Ime Heleni, kakor so se plemena skupno imenovala, vsa druga ljudstva pa so imenovali barbari; kljub številnim narečjem so uporabljali isto pisavo, grški alfabet; vsi so častili iste olimpijske bogove in številne kultne kraje (Zevsovo svetišče v Olimpiji, Apolonovo svetišče v Delfih); združevale so jih športne olimpijske igre, Homerjeva epa Iliada in Odiseja ter boj proti skupnemu sovražniku. *Za vsak različen opisani element 1 točka. Če so trije elementi samo naštetih 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
4. *Prvo vprašanje:* Solon je vse prebivalce razdelil v štiri razrede po dohodkih s posestev (ne več po rojstvu). Upoštevamo tudi druge strokovno pravilne odgovore. (1 točka)
Drugo vprašanje: Politične pravice so odvisne od pripadnosti premoženjskemu razredu, politične pravice so odvisne od premoženja. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
5. Pravilni odgovori so B, A, C, B, C in A. *Za šest pravilnih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka, za enega pa 0 točk.*
Skupaj 3 točke.
6. Črepinjska sodba (ostrakizem). (1 točka)
Enkrat na leto je lahko ljudska skupščina glasovala o osebi, ki je bila nevarna atenski demokraciji. Glasovali so tako, da so ime osebe izpraskali v črepinjo in jo izgnali. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
7. Uradnike so določali z žrebom. (Uradniške službe so lahko trajale največ 1 leto.) *Za eno navedbo 1 točka.*
S tem so se hoteli izogniti podkupovanju, dajanju služb po poznanstvih ... (1 točka). *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.*
Skupaj 2 točki.
8. *Prvo vprašanje:* Monarhija (aristokratska kraljevina). (1 točka)
Drugo vprašanje: Kralja napovedujeta vojne, vodita daritvene obrede, hranita prerokbe, ki jih morata držati v tajnosti, odločata o porokah dedin družinskega premoženja, razsojata v preprih o javnih poteh, sodelujeta na zasedanjih geruzije. *Za tri lastnosti 2 točki, za dve pa 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
9. Pravilna odgovora sta C in D. *Za vsak pravilen odgovor 1 točka.*
Skupaj 2 točki.

10. *Prvo vprašanje:* Peloponeško zvezo vodi Šparta (1 točka), atiško-delsko zvezo pa Atene (1 točka). *Upoštevamo samo popolna odgovora.*
Drugo vprašanje: Peloponeška zveza: pomoč pred napadi drugih držav, prevlada Šparte na Peloponezu; Atiško-delska zveza nastane zaradi obrambe pred Perziji, prevlada Aten. *Za eno navedbo 1 točka, za samo naštetih zvezi 1 točka. Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor. Skupaj 3 točke.*
11. *Prvo vprašanje:* Naraščanje prebivalstva, povečale so se potrebe po obdelovalni zemlji, politični nemiri, želja po pustolovščinah. *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor. Za dve navedbi 1 točka.*
Drugo vprašanje: Grki so naselili jug Apeninskega polotoka, obale Francije in Španije, SV Sredozemlja in Črnega morja, SV-obalo Afrike, obale Jadranskega morja ... *Za tri navedbe 1 točka.*
Tretje vprašanje: Grki so iz kolonij uvažali žito, les, kovine, sužnje, izvažali pa različne obrtne izdelke (orožje, nakit, izdelki iz keramike ...). *Za navedbo dveh artiklov iz uvoza in izvoza po 1 točka, skupaj 2 točki.*
Skupaj 4 točke.
12. Pravilni odgovori so E, F, D, B, C in A. *Za šest pravilnih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka, za enega pa 0 točk.*
Skupaj 3 točke.
13. *Prvo vprašanje:* Prvi filozofi so se pojavili v Joniji, Tales, Demokrit, Anaksimander, Anaksimenes, Heraklit ... (1 točka)
Drugo vprašanje: Ukvarjali so se z vprašanjem, iz česa je nastal svet (1 točka). Ker so izvor iskali v materiji, jih imenujemo materialisti (1 točka).
Skupaj 3 točke.
14. Akademija.
1 točka
15. *Prvo vprašanje:* Helenizem. (1 točka)
Drugo vprašanje: Aleksandrija, Muzeion. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
16. Pravilne odgovori so astronom, geograf in matematik. *Za tri pravilne odgovore 3 točke, za dva 2 točki, za enega pa 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
17. *Prvi element:* Plebejci so dosegli, da so smeli voliti dva svoja zastopnika (kasneje 10) – ljudska tribuna, ki sta varovala interese plebejcev in sta imela pravico veta (preprečila sta lahko veljavnost katerega koli sklepa senata ali magistratov), kot osebe v varstvu bogov so uživali nedotakljivost. *Za opis ene funkcije 1 točka.*
Drugi element: Sodstvo je bilo v rokah patricijev, zato pogosto nepravilno do plebejcev. Na željo plebejcev je zakone pripravila komisija 10 mož (decemviri). *Za eno navedbo 1 točka.*
Tretji element: Zakoni so bili zapisani na 12 bronastih tablicah in so bili razstavljeni na rimskem forumu. (1 točka)
Četrti element: Zakoni so obravnavali zasebno, kazensko, procesno, družinsko, dedno in pogodbeno pravo. *Za dve pravilni navedbi 1 točka.*
Peti element: Constitutio Antoniniana. (1 točka)
Skupaj 5 točk.
18. Justinijan.
1 točka
19. *Prvo vprašanje:* Vergilij, Eneida. (1 točka) *Delnega odgovora ne priznamo.*
Drugo vprašanje: V Eneidi pripoveduje o begu Eneja iz goreče Troje in njegovih potovanjih do prihoda v Lacij (Eneida je mit o nastanku Rima). (1 točka) *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.*
Skupaj 2 točki.

20. *Prvo vprašanje:* Romanizacija pomeni širjenje latinskega (rimskega) jezika, načina življenja, navad, kulture, gospodarstva ... (1 točka)
Drugo vprašanje: Tacit ima to za obliko hlapčevanja. (1 točka)
Tretje vprašanje: Romanizacija je bila šibkejša v vzhodnem delu rimskega imperija, zaradi višje grške kulture, manj mest, počasnejša kolonizacija, grški jezik. *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor. Za navedbo vzhodnega dela imperija in enega razloga 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
21. V pravu, medicini, farmaciji, botaniki, zoologiji, kemiji, književnosti, deloma v cerkveni liturgiji.
1 točka
22. Rimljani so uporabljali ceste za osvajanje novih območij, po cestah so opravljali trgovske posle, po njih je potekal poštni promet ...
Skupaj 2 točki.
23. Pravilni odgovori so G, E, E in G. *Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka, za enega pa 0 točk.*
Skupaj 2 točki.
24. *Prvo vprašanje:* Na forumu je potekalo politično, gospodarsko in javno življenje Rimljanov (trgovski posli, zasedanje senata, državniški obredi, zborovanje ljudstva, zasedanje sodišča, triumfi, govorniški dvoboji ...). *Za dve navedbi 1 točka.*
Drugo vprašanje: Stavba senata, bazilike, tržnice, obeliski, tempelj ... *Za dva objekta 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
25. Panteon.
1 točka

Izpitna pola 2 – Narodna zgodovina**SLOVENCİ V PRVIH DVEH DESETLETJIH PO DRUGI SVETOVNI VOJNI**

V izpitni poli je 25 vprašanj, možnih je 60 točk.

1. Zgledovala se je po Sovjetski zvezi.
1 točka
2. *Prvo vprašanje:* Opozicija je volitve bojkotirala, ker so njeno delo ovirali z različnimi pritiski. Upoštevamo tudi druge strokovno sprejemljive odgovore oziroma navedbo enega pritiska, črtanje ljudi iz volilnih imenikov, ustrahovanje članov političnih strank, onemogočanje dostopa opoziciji do medijev in glasil. (1 točka)
Drugo vprašanje: Črne skrinjice so bile nameščene za volivce, ki se z edino stranko na volitvah niso strinjale, oziroma za volivce, ki so lahko z glasovanjem v to skrinjico pokazali nestrinjanje z novo oblastjo po vojni. Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor. (1 točka)
Tretje vprašanje: Lista, ki je sodelovala na volitvah, se je imenovala Ljudska fronta, upoštevamo, da je v Sloveniji sodelovala na volitvah Osvobodilna fronta. (1 točka)
Skupaj 3 točke.
3. Premeščanje kroglic iz črnih skrinjic v skrinjico ljudske fronte, rezanje trakov v črnih skrinjicah, da so bile potem te slišne, enostransko sestavljanje volilnih odborov. *Za dve navedbi po 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
4. *Dachauski proces:* sodili so bivšim zapornikom v taborišču Dachau (taboriščnikom). (1 točka)
Nagodetov proces: sodili so Črtomirju Nagodetu in njegovi skupini. (1 točka)
Sodišča narodne časti so sodila ljudem, ki naj bi med vojno sodelovali z okupatorjem na različnih področjih (umetniškem, gospodarskem itd.), niso pa bili vojni zločinci. (1 točka)
Skupaj 3 točke.
5. *Prvo vprašanje:* Najmočnejša protipartizanska formacija ob koncu vojne se je imenovala slovensko domobranstvo. (1 točka)
Drugo vprašanje: Pri drugem odgovoru upoštevamo navedbo pobojev, izvensodnih pobojev v Jugoslaviji po vojni. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
6. Cerkev je bila ločena od države, zaprli so cerkvene šole, postopna prepoved verouka v šolah, preklic cerkvenih praznikov kot dela prostih dni, prepovedali so opravljanje karitativne dejavnosti, Cerkev, teološko fakulteto so izločili iz univerze, Cerkvi so nacionalizirali večino posesti, sodni procesi proti duhovščini. *Za vsak naveden element 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
7. *Prvo vprašanje:* Najbolj znan kritik je postal (Edvard) Kocbek. (1 točka)
Drugo vprašanje: Partijo je obtožil, da si je prisvojila vso oblast. Upoštevamo vsako strokovno sprejemljivo razlago. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
8. *Prvo vprašanje:* Nacionalizacijo so izvedli, da bi dobili državni nadzor nad gospodarstvom, da bi politika dobila nadzor nad gospodarstvom, da bi uvedli nov tip socialističnega gospodarstva, da bi onemogočili vpliv predvojnih industrialcev na politiko. *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor. Za en naveden element 1 točka.*
Drugo vprašanje: Leta 1946 so nacionalizirali težko industrijo, metalurgijo, (podjetja državnega in republiškega pomena) itd. (1 točka)
Leta 1948 so nacionalizirali lahko industrijo (kulturne, prometne, zdravstvene ustanove) itd. (1 točka)
Leta 1958 so nacionalizirali stanovanja (del). (1 točka)
Skupaj 4 točke.

9. *Prvo vprašanje:* Država ljudem ni plačala nobene odškodnine ali pa samo simbolično. (1 točka)
Drugo vprašanje: Tujim denacionalizirancem je država povrnila odškodnino v celoti (ker so tuje vlade zagrozile Jugoslaviji, da ji v nasprotnem ne bodo vrnile zlatih rezerv v tujini). (1 točka)
Skupaj 2 točki.
10. Državo so obnavljali z udarniškim delom. *Upoštevamo tudi omembo udarnikov, delo prostovoljcev.*
1 točka
11. *Prvi element:* Pred volitvami je bila agrarna reforma sprejeta, da bi nova oblast na svojo stran pridobila kmeta, da bi kmeta nagradili za patriotično držo med vojno, ker je bil kmet najbolj množični sloj v NOB, da bi na svojo stran pridobili kmeta za še nove reforme. *Za eno razlago 1 točka.*
Drugi element: Največ zemlje so vzeli Cerкви, veleposestnikom, bankam, Nemcem oziroma nemški manjšini, bogatim kmetom. *Za tri naštete elemente 1 točka. Delnega odgovora ne upoštevamo.*
Tretji element: Zemljo delijo pa načelu »zemljo tistemu, ki jo obdeluje«. (1 točka)
Četrti element: Agrarna reforma je še bolj razdrobila zemljo, povečal se je delež malih in srednjih kmetij, zmanjšalo se je število kmetij, ki so se bile sposobne same preživeti, povečal se je sloj pol kmetov pol delavcev, beg prebivalstva v mesta, zmanjšal se je višek hrane, namenjen trgu. *Za vsak element 1 točka, skupaj 2 točki.*
Skupaj 5 točk.
12. *Prvo vprašanje:* Obvezni odkup so uvedli, da bi zagotovili zadosti hrane za prebivalstvo in predelovalno industrijo. (1 točka)
Drugo vprašanje: Kmetje so se odzvali tako, da so začeli skrivati pridelke, prodajali kmetijske izdelke na črnem trgu, upirali so se oddaji. *Za en naveden element 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
13. *Prvo vprašanje:* Odločila se je, da bi dokazala lastno pot v socializmu tudi na gospodarskem področju, spor z Sovjetsko zvezo, da je Jugoslavija tudi na tako iskala lastno pot v socializmu, ker model gospodarjenja iz SZ ni dober, nezadovoljstvo ljudi. *Za en naveden element 1 točka.*
Drugo vprašanje: V Sloveniji je prvo delavsko samoupravljanje (delavski svet) uvedla tovarna Sava. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
14. Pravilni odgovori so D, F, E, A, C in B. *Za šest pravilnih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva pravilna odgovora 1 točka, za enega pa 0 točk.*
Skupaj 3 točke.
15. Pravilna odgovora sta A in D. *Za vsak pravilen odgovor 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
16. Pomoč nerazvitim, slovenska podjetja morajo odvajati sredstva v posebne sklade za nerazvite, ti pa so poslovali zelo nepregledno, davki, ki jih Slovenija odvaja v zvezne sklade, neizpolnjena pričakovanja o reparacijah, ki jih Slovenija ne dobi, neizpolnjevanje pogodb o dobavi surovin iz drugih delov Jugoslavije, pošiljanje slovenskih strokovnjakov na delo v druge dele Jugoslavije, čeprav jih primanjkuje doma, prilagajanje jugoslovanskim gospodarskim potrebam. *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor. Za vsak naveden razlog 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
17. *Prvo vprašanje:* Informburo je bila organizacija, ki je povezovala komunistične partije po vsem svetu. Upoštevamo tudi druge strokovno utemeljene opise, kaj je Informburo. (1 točka)
Drugo vprašanje: Informburo je bil ustanovljen, da vodi svetovno komunistično gibanje oziroma da skrbi za pravilno idejno smer komunistov po svetu. Ustanovljen tudi zato da Sovjetska zveza nadzoruje druge komunistične stranke po svetu. *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor. Za en naveden element 1 točka.*
Skupaj 2 točki.

18. Vzroki za spor so želja Jugoslavije po samostojni poti v socializem, želja Jugoslavije po enakopravnosti, želja Sovjetske zveze, da bi sama vodila komunistično gibanje. *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor. Za en naveden element 1 točka.*
Posledice so vojaški pritiski in grožnja z intervencijo, gospodarski pritiski, umik vseh gospodarskih strokovnjakov iz Jugoslavije, kulturni pritiski, prekinitev kulturnih izmenjav. *Za opis in navedbo dveh elementov 1 točka, skupaj 2 točki. Če sta pritiska samo navedena 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
19. Obsodili so jih na dolgoletne zaporne kazni, ki so jih prestajali v posebej za to odprtih zaporih Goli otok, Sv. Grgur in drugi. *Za eno navedbo 1 točka.*
1 točka
20. 1 – koroški Slovenci, 2 – Beneški Slovenci, 3 – porabski Slovenci, 4 – tržaški Slovenci. *Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka, za enega pa 0 točk.*
Skupaj 2 točki.
21. *Prvo vprašanje:* Svobodno tržaško ozemlje je bilo ustanovljeno s pariško mirovno pogodbo. (1 točka)
Drugo vprašanje: Svobodno tržaško ozemlje so leta 1947 razdelili na cono A in cono B. (1 točka)
Tretje vprašanje: Svobodno tržaško ozemlje ni zaživelo v praksi, ker se Jugoslavija in Italija nista mogli dogovoriti o skupnem guvernerju, ki naj bi upravljal ozemlje. (1 točka)
Skupaj 3 točke.
22. Z osimskimi sporazumi (osimski sporazum). (1 točka)
Leta 1975. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
23. *Prvo vprašanje:* Avstrijska državna pogodba je bila podpisana leta 1955, slovenski manjšini pa varstvo zagotavlja njen 7. člen. (1 točka) *Delnega odgovora ne upoštevamo.*
Drugo vprašanje: Slovenska manjšina ima pravico do uporabe slovenskega jezika v uradih in sodiščih, pravico do osnovne šole v maternem jeziku in pravico do srednjih šol v proporcionalnem številu, pravico do dvojezičnih napisov. *Za vsako navedbo 1 točka, skupaj 2 točki.*
Skupaj 3 točke.
24. Po ustavi iz leta 1946 se je imenovala Federativna ljudska republika Jugoslavija. (1 točka)
Po ustavi iz leta 1963 se je imenovala Socialistična federativna republika Jugoslavija. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
25. Pravilni odgovori so 1948, 1972, 1980, 1961, 1945, 1957. *Za šest pravilnih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka, za enega pa 0 točk.*
Skupaj 3 točke.